

§ 218

Selvitys lastensuojelun jälkihuollon työntekijämitoituksesta

HEL 2017-013028 T 00 00 03

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi valtuutettu Maria Ohisaloon lastensuojelun jälkihuollon työntekijämitoitusta koskeneen valtuustoaloitteen pohjalta tehdyn seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan selvityksen:

"Jälkihuollon tehtävät

Lastensuojelun jälkihuollossa tuetaan 16–20-vuotiaita nuoria kodin ulkopuolelle tapahtuneen sijoituksen jälkeen ja varmistetaan nuorten hyvinvointi ja selviytyminen nuoruuden ja aikuisuuden siirtymisvaiheessa. Jokaiselle nuorelle on nimetty jälkihuollon vastuusosiaalityöntekijä.

Sosiaalityöntekijän tehtävänä jälkihuollossa on huolehtia nuorten asiakkaiden hyvinvoinnista ja oikeusturvan toteutumisesta, tehdä muutoksiin valmistavaa työtä sekä tarjota nuorille psykososiaalista tukea ja tehdä tarvittavat päätökset. Sosiaalityöntekijä sovittaa yhteen eri tuet ja palvelut, ohjaa kokonaisuutta ja prosessin toimivuutta. Kunkin nuoren palvelukokonaisuus, tarkoitus ja tavoitteet kirjataan jälkihuoltosuunnitelmaksi. Asiakassuunnitelma toimii suunnittelun, resurssien ohjaamisen ja arvioinnin välineenä.

Sosiaaliohjaajan tehtävänä jälkihuollossa on antaa neuvontaa, ohjausta ja psykososiaalista tukea nuorten arjessa, palvelujen käytössä sekä tehdä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on asiakkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla nuorten elämänhallintaa ja toimintakykyä. Sosiaaliohjaaja toteuttaa asiakassuunnitelmassa sovittuja tehtäviä ja tavoitteita.

Jälkihuollon asiakkaat

Jälkihuoltoa saavien nuorten määrä vaihtelee vuosittain jonkin verran riippuen siitä, kuinka monella lastensuojelun asiakkaalla kulloinkin on oikeus jälkihuoltoon ja kuinka moni ottaa palveluja vastaan. Jälkihuollon palvelut ovat nuorille jatkumo lastensuojelusta, ja suurin osa nuorista siirtyykin palveluihin, joissa on tarjolla asumisratkaisuja, taloudellista tukea sekä aikuisten tukea. Jokaiseen jälkihuoltoon siirtyneeseen nuoreen pyritään saamaan säännöllinen kontakti. Osalla nuorista on silti palveluihin kiinnittymisessä suuria haasteita, eivätkä kaikki nuoret ota vastaan jälkihuollon palveluita, vaikka heillä on siihen oikeus.

Vaikka lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on viime vuosien aikana vähentynyt, on kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä lisääntynyt. Huostaanotot tapahtuvat entistä myöhäisemmässä vaiheessa, usein vasta lapsen ollessa 15–17-vuotias. Kuntouttavan sijaishuollon aika jää silloin lyhyeksi, ja kuntoutusprosessi jatkuu jälkihuollossa, missä kuntouttavan ja itsenäistävän työskentelyn tarve nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä on merkittävää.

Tutkimustoiminta

Helsingin ja Itä-Suomen yliopisto ovat tutkineet jälkihuoltoa keräämällä vuonna 2015 yhteensä 600 jälkihuollon päättäneen nuoren tiedot. Nuorten koulutustaso oli heikko, sillä vain 14 % oli valmistunut ammattiin jälkihuollon päättyessä. Eniten haasteita oli päivärytmin (40 %), rahankäytön (51 %) ja päihteiden (25 %) käytön osalta. Noin 40 %:lla nuorista oli kirjattu mielenterveydellinen diagnoosi ja 25 %:lla oli toimintakykyä häiritsevä päihdeongelma.

Keväällä 2018 tehtiin jälkihuollon sosiaalityössä palvelutarpeiden kartoitus yli 700 nuorelle. Kartoituksessa tuli esiin, että 250 nuorella ei ollut joko asuntoa, päivittäistä ohjelmaa tai turvallista aikuista elämässään. Jälkihuollossa olevista nuorista noin 10%:lla ei ollut peruskoulututkintoa. Jälkihuollossa olevilla nuorilla on ylisukupolvisia pulmia ja useiden läheisverkostot ovat heikot. Monella on vakava syrjäytymisriski traumaustan vuoksi. Osalla nuorista kuormittavia tekijöitä ei oltu pystytty korjaamaan sijoituksen aikana. Nuorten itsenäistymistaidot ovat puutteellisia ja elämän varhaisvaiheiden haasteet ovat aiheuttaneet useimmille viiveitä. Useilla nuorilla ei ole ikätasoisia valmiuksia itsenäiseen elämään. Moni tarvitsee tukea myös jälkihuollon jälkeen.

Palvelupaketit

Nuorista valtaosan kanssa tehdään töitä viikoittain tai useamman kerran kuukaudessa. Nuorten tarvitsemat palvelut voidaan jakaa neljään ryhmään.

- Tehostetun tuen palveluja tarvitsee 5 % nuorista. Nuorilla on erityisen paljon tuen tarvetta, koska heillä on huomattavia rajoitteita toimintakyvyssä, esim. neurologisia ongelmia tai jatkuvaa hoidon tarvetta. Nuorella voi olla myös vakava mielenterveys- tai päihdeongelma. Jokaisella on jälkihuollon sosiaalityöntekijä, minkä lisäksi sosiaaliohjaaja tapaa ja pitää yhteyttä nuoriin useita kertoja viikossa.
- Vahvan tuen palveluja tarvitsee 55 % nuorista. Nuorilla on monia ongelmia elämäntilanteessa ja itsenäistymisessä. Haasteita on tyydyttävästi asumisessa, päivittäisissä arjen toiminnoissa, ihmissuhteissa tärkeiden ihmisten kanssa ja omasta hyvinvoinnista huolehtimisessa. Moni jää koulutuksen ulkopuolelle. Jokaisella on jälkihuollon

11.09.2018

sosiaalityöntekijä, minkä lisäksi rinnalla tarvitaan tiivistä sosiaaliohjausta arjen ja itsenäistymisasioiden edistämiseen käytännössä. Nuoria tavataan ja heihin pidetään yhteyttä useita kertoja kuukaudessa tai viikoittain.

- Yhteydenpitopalveluja tarvitsee 25 % jälkihuoltonuorista. Heidän elämäntilanteensa on selkeä ja rauhallinen. Asiakkaat ovat tarvittavien palvelujen piirissä. Yhteydenpitoasiakkaissa on muun muassa opiskelijoita ja nuoria, jotka ovat työssä. Sosiaalityöntekijä tapaa ja pitää yhteyttä kerran kuukaudessa tai joskus harvemmin. Hän tekee mm. päätöksiä nuorten itsenäistymisvaroista. Sosiaaliohjausta ei yleensä tarvita yhteydenpitopalveluissa.
- Kiireellisen tilanteen palvelujen tarvetta on 15 %:lla jälkihuollon nuorista. Kiireellinen tilanne voi tulla kenelle tahansa nuorista äkillisen vakavan ongelman ilmetessä. Tällaisia ovat elämänkriisit kuten asunnottomuus ja kiireellinen (mielenterveys/päihde) hoidon tarve. Nuoret tarvitsevat tällöin useita palveluja ja tilanteen rauhoittamista. Sosiaalityöntekijä on keskeisessä roolissa tavaten ja pitäen yhteyttä nuoreen useita kertoja viikossa. Jos nuori tarvitsee tukea arjen asioissa, nuoren tueksi tulee myös sosiaaliohjaaja. Työskentely on tiivistä tilanteen yli. Kiireellisen tilanteen palveluista nuori siirtyy vahvan tai tehostetun tuen palveluihin tai yhteydenpitopalveluihin.

Kehittäminen

Jälkihuollon palveluissa on tähän saakka sosiaalityö ja tuettu asuminen olleet toisistaan irrallisina palveluina. Tukiasumisen sosiaaliohjaus on kohdistunut 302 jälkihuollon asunnossa asuvaan nuoreen. Lähes 500 nuorta on jäänyt ilman kaupungin työntekijöiden sosiaaliohjausta. Osalle asiakkaista on ostettu sosiaaliohjausta yksityisiltä palveluntarjoajilta. Jälkihuollon onnistumisen edellytyksenä on, että jokaiselle jälkihuollossa olevalle nuorelle taataan tarpeiden mukaiset palvelut asiakaslähtöisesti asiakassuunnitelman mukaan. Jälkihuoltoprosessia on lähdetty kehittämään monitoimijaiseksi selkeyttämällä sosiaalityöntekijöiden ja ohjaajien kokonaisprosessia ja karsimalla päällekkäistä työtä. Prosessien sujuvuus varmistetaan arvioimalla ja seuraamalla vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että jokaisella jälkihuoltonuorella on jälkihuollon aikana ja sen jälkeen asunto, järkevää ohjelmaa päivisin ja turvallinen aikuinen. Lisäksi hänellä tulee olla mahdollisuus opiskella (jokaisen osalta peruskoulu ja toisen asteen tutkinto).

Tällä hetkellä jälkihuollossa työskentelee 3 esimiestä, 9 sosiaalityöntekijää ja 20 sosiaaliohjaajaa sekä kaupunginhallituksen käyttövaroilla lisäresursseina palkatut 4 sosiaaliohjaajaa vuoden 2018 loppuun asti. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien yhteiset tiimit aloittivat kokeiluna jälkihuollossa toukokuussa 2018. Kussakin tiimissä on kolme jälkihuollon sosiaalityöntekijää ja kaupunginhallituksen käyttövaroilla palka-

tut 1–2 sosiaaliohjaajaa. Kokeilun sosiaaliohjaajat tarjoavat palveluja erityisesti nuorille, jotka eivät asu jälkihuollon tuetussa asumisessa. Tiimeissä kokeillaan lastensuojelun systeemistä työmenetelmää.

Syyskuusta 2018 lähtien jokainen jälkihuollon sosiaaliohjaaja osallistuu asiakkaan suunnitelman laadintaan yhdessä sosiaalityöntekijän ja asiakkaan kanssa. Vuoden 2019 alusta tarjotaan jälkihuollon sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen palvelut kaikille jälkihuollon asiakkaille heidän tarpeidensa mukaisesti, ei asumisstatuksen mukaan. Tietoa kehittämisestä, kokeilusta ja tarvittavista jatkotoimista saadaan syksyn 2018 edetessä.

Resurssit

Jälkihuolto on lastensuojelun onnistumisen kannalta olennainen vaihe. Työntekijöillä tulee olla nuorten sekä heidän perheidensä tukemiseen ja yhteydenpitoon riittävästi aikaa. Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työntekijäkohtaisen asiakasmäärän ollessa kohtuullinen mahdollistuu paremmin lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän vuorovaikutustyön ja osallisuuden toteutuminen. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien asiakasmäärän kohtuullinen taso vahvistaa lisäksi työntekijöiden työhyvinvointia.

Vuonna 2017 jälkihuollossa oli 1 079 asiakasta. Kuukausitasolla palveluiden piirissä on noin 800 nuorta. Kullakin sosiaalityöntekijällä on noin 90 asiakasnuorta. Aikaa ei ole riittävästi kullekin nuorelle. Jälkihuolto- nuorista noin 75 %:lla on vahvan, tehostetun tai kiireellisen tuen tarve. Jälkihuollon sosiaalityötä saadaan kohdennettua tarvitseville ja työ on vaikuttavampaa, jos sosiaalityöntekijällä on korkeintaan 50 asiakasta nykyisen 90 sijaan. Tämä tarkoittaa seitsemän uuden sosiaalityöntekijän palkkaamista jälkihuoltoon.

Sosiaalityön lisäksi nuoret tarvitsevat sosiaaliohjausta, jota tulisi tarjota keskimäärin 590 asiakkaalle vuodessa. Sosiaaliohjaajan tuen tarve vaihtelee useammasta kerrasta kuukaudessa useaan kertaan viikossa riippuen nuoren tilanteesta. Nykyisin sosiaaliohjaajilla on asiakkaita ja siten yhteistyötahoja ympäri Helsinkiä, ja vuoden aikana 20 asiakasta/ sosiaaliohjaaja. Palveluja kehitetään siihen suuntaan, että kunkin sosiaaliohjaajan toiminta-alue rajautuu pääilmansuuntien mukaisesti. Näin työaikaa suuntautuu nykyistä enemmän välittömään työhön. Sosiaaliohjaajan kohtuullinen asiakasmäärä jatkossa on 25 asiakasta/ sosiaaliohjaaja. Tarvitaan neljä uutta sosiaaliohjaajaa.

Jälkihuollon tarjoamia palveluja täydennetään ostopalveluilla, joista enemmistö menee Helsingin ulkopuolelle asuville paljon tukea tarvitseville helsinkiläisille jälkihuolto- nuorille. Pieni osa kohdentuu nuorille, joilla on suuria vaikeuksia ottaa vastaan palveluja Helsingissä lähinnä mo-

11.09.2018

niongelmaisuuden vuoksi. Ostopalvelu on kilpailutettu ja se maksaa 32,90 euroa – 59,89 euroa /tunti.

Jotta jälkihuoltonuorille olisi riittävät palvelut koko asiakkuuden ajan, jälkihuollossa tarvittaisiin lisäyksenä 7 sosiaalityöntekijää (50 asiakasta/sosiaalityöntekijä, asiakaslukuna 788) ja 4 sosiaaliohjaajaa (25 asiakasta/sosiaaliohjaaja, asiakaslukuna 590). Lisäresurssien henkilöstökustannukset ovat noin 566 000 euroa vuodessa. Muut jälkihuollon kehittämistoimenpide-ehdotukset tuodaan kehittämiskokeilun edetessä tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakuntaan syksyn 2018 kuluessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää jälkihuollon sosiaalityön ja -ohjauksen riittävää resurssointia tärkeänä, jotta jälkihuolto on vaikuttavaa jokaisen nuoren kohdalla. Asiakasmäärien kohtuullistaminen parantaisi myös ammattilaisten rekrytointia ja palveluiden toimivuutta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työntekijäkohtaisen asiakasmäärän ollessa kohtuullinen mahdollistuu sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työssä lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän vuorovaikutustyön ja osallisuuden toteutuminen. Tämä vahvistaa nuorten itsenäistymistä ja yhteiskuntaan asettumista ja ehkäisee syrjäytymistä. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien asiakasmäärän kohtuullinen taso vahvistaa työntekijöiden työhyvinvointia."

Käsittely

Idän aikuissosiaalityön päällikkö Sari Tuominen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Puheenjohtaja Sanna Vesikansa: Lisätään lausunnon viimeisen kappaleen jälkeen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia uusi kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää jälkihuollon sosiaalityön ja -ohjauksen riittävää resurssointia tärkeänä, jotta jälkihuolto on vaikuttavaa jokaisen nuoren kohdalla. Asiakasmäärien kohtuullistaminen parantaisi myös ammattilaisten rekrytointia ja palveluiden toimivuutta."

Kannattaja: jäsen Seija Muurinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi puheenjohtaja Sanna Vesikansan vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

11.09.2018

Lisätiedot

Sari Tuominen, idän aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 46700
sari.tuominen(a)hel.fi

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 58283
leena.luhtasela(a)hel.fi

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi valtuutettu Maria Ohisalonen lastensuojelun jälkihuollon työntekijämitoitusta koskeneen valtuustoaloitteen pohjalta tehdyn selvityksen:

"Jälkihuollon tehtävät

Lastensuojelun jälkihuollossa tuetaan 16–20-vuotiaita nuoria kodin ulkopuolelle tapahtuneen sijoituksen jälkeen ja varmistetaan nuorten hyvinvointi ja selviytyminen nuoruuden ja aikuisuuden siirtymisvaiheessa. Jokaiselle nuorelle on nimetty jälkihuollon vastuusosiaalityöntekijä.

Sosiaalityöntekijän tehtävänä jälkihuollossa on huolehtia nuorten asiakkaiden hyvinvoinnista ja oikeusturvan toteutumisesta, tehdä muutoksiin valmistavaa työtä sekä tarjota nuorille psykososiaalista tukea ja tehdä tarvittavat päätökset. Sosiaalityöntekijä sovittaa yhteen eri tuet ja palvelut, ohjaa kokonaisuutta ja prosessin toimivuutta. Kunkin nuoren palvelukokonaisuus, tarkoitus ja tavoitteet kirjataan jälkihuoltosuunnitelmaksi. Asiakassuunnitelma toimii suunnittelun, resurssien ohjaamisen ja arvioinnin välineenä.

Sosiaaliohjaajan tehtävänä jälkihuollossa on antaa neuvontaa, ohjausta ja psykososiaalista tukea nuorten arjessa, palvelujen käytössä sekä tehdä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. Tavoitteena on asiakkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla nuorten elämänhallintaa ja toimintakykyä. Sosiaaliohjaaja toteuttaa asiakassuunnitelmassa sovittuja tehtäviä ja tavoitteita.

Jälkihuollon asiakkaat

Jälkihuoltoa saavien nuorten määrä vaihtelee vuosittain jonkin verran riippuen siitä, kuinka monella lastensuojelun asiakkaalla kulloinkin on oikeus jälkihuoltoon ja kuinka moni ottaa palveluja vastaan. Jälkihuollon palvelut ovat nuorille jatkumo lastensuojelusta, ja suurin osa nuorista siirtyykin palveluihin, joissa on tarjolla asumisratkaisuja, taloudellista tukea sekä aikuisten tukea. Jokaiseen jälkihuoltoon siirtyneeseen nuori-

11.09.2018

reen pyritään saamaan säännöllinen kontakti. Osalla nuorista on silti palveluihin kiinnittymisessä suuria haasteita, eivätkä kaikki nuoret ota vastaan jälkihuollon palveluita, vaikka heillä on siihen oikeus.

Vaikka lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on viime vuosien aikana vähentynyt, on kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä lisääntynyt. Huostaanotot tapahtuvat entistä myöhäisemmässä vaiheessa, usein vasta lapsen ollessa 15–17-vuotias. Kuntouttavan sijaishuollon aika jää silloin lyhyeksi, ja kuntoutusprosessi jatkuu jälkihuollossa, missä kuntouttavan ja itsenäistävän työskentelyn tarve nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä on merkittävää.

Tutkimustoiminta

Helsingin ja Itä-Suomen yliopisto ovat tutkineet jälkihuoltoa keräämällä vuonna 2015 yhteensä 600 jälkihuollon päättäneen nuoren tiedot. Nuorten koulutustaso oli heikko, sillä vain 14 % oli valmistunut ammattiin jälkihuollon päättyessä. Eniten haasteita oli päivärytmin (40 %), rahankäytön (51 %) ja päihteiden (25 %) käytön osalta. Noin 40 %:lla nuorista oli kirjattu mielenterveydellinen diagnoosi ja 25 %:lla oli toimintakykyä häiritsevä päihdeongelma.

Keväällä 2018 tehtiin jälkihuollon sosiaalityössä palvelutarpeiden kartoitus yli 700 nuorelle. Kartoituksessa tuli esiin, että 250 nuorella ei ollut joko asuntoa, päivittäistä ohjelmaa tai turvallista aikuista elämässään. Jälkihuollossa olevista nuorista noin 10%:lla ei ollut peruskoulututkintoa. Jälkihuollossa olevilla nuorilla on ylisukupolvisia pulmia ja useiden läheisverkostot ovat heikot. Monella on vakava syrjäytymisriski traumaustaan vuoksi. Osalla nuorista kuormittavia tekijöitä ei oltu pystytty korjaamaan sijoituksen aikana. Nuorten itsenäistymistaidot ovat puutteellisia ja elämän varhaisvaiheiden haasteet ovat aiheuttaneet useimmille viiveitä. Useilla nuorilla ei ole ikätasoisia valmiuksia itsenäiseen elämään. Moni tarvitsee tukea myös jälkihuollon jälkeen.

Palvelupaketit

Nuorista valtaosan kanssa tehdään töitä viikoittain tai useamman kerran kuukaudessa. Nuorten tarvitsemat palvelut voidaan jakaa neljään ryhmään.

- Tehostetun tuen palveluja tarvitsee 5 % nuorista. Nuorilla on erityisen paljon tuen tarvetta, koska heillä on huomattavia rajoitteita toimintakyvyssä, esim. neurologisia ongelmia tai jatkuvaa hoidon tarvetta. Nuorella voi olla myös vakava mielenterveys- tai päihdeongelma. Jokaisella on jälkihuollon sosiaalityöntekijä, minkä lisäksi sosiaaliohjaaja tapaa ja pitää yhteyttä nuoriin useita kertoja viikossa.

- Vahvan tuen palveluja tarvitsee 55 % nuorista. Nuorilla on monia ongelmia elämäntilanteessa ja itsenäistymisessä. Haasteita on tyyppillisesti asumisessa, päivittäisissä arjen toiminnoissa, ihmissuhteissa tärkeiden ihmisten kanssa ja omasta hyvinvoinnista huolehtimisessa. Moni jää koulutuksen ulkopuolelle. Jokaisella on jälkihuollon sosiaalityöntekijä, minkä lisäksi rinnalla tarvitaan tiivistä sosiaaliohjausta arjen ja itsenäistymisasioiden edistämiseen käytännössä. Nuoria tavataan ja heihin pidetään yhteyttä useita kertoja kuukaudessa tai viikoittain.
- Yhteydenpitopalveluja tarvitsee 25 % jälkihuoltonuorista. Heidän elämäntilanteensa on selkeä ja rauhallinen. Asiakkaat ovat tarvittavien palvelujen piirissä. Yhteydenpitoasiakkaissa on muun muassa opiskelijoita ja nuoria, jotka ovat työssä. Sosiaalityöntekijä tapaa ja pitää yhteyttä kerran kuukaudessa tai joskus harvemmin. Hän tekee mm. päätöksiä nuorten itsenäistymisvaroista. Sosiaaliohjausta ei yleensä tarvita yhteydenpitopalveluissa.
- Kiireellisen tilanteen palvelujen tarvetta on 15 %:lla jälkihuollon nuorista. Kiireellinen tilanne voi tulla kenelle tahansa nuorista äkillisen vakavan ongelman ilmetessä. Tällaisia ovat elämänkriisit kuten asunnottomuus ja kiireellinen (mielenterveys/päihde) hoidon tarve. Nuoret tarvitsevat tällöin useita palveluja ja tilanteen rauhoittamista. Sosiaalityöntekijä on keskeisessä roolissa tavaten ja pitäen yhteyttä nuoreen useita kertoja viikossa. Jos nuori tarvitsee tukea arjen asioissa, nuoren tueksi tulee myös sosiaaliohjaaja. Työskentely on tiivistä tilanteen yli. Kiireellisen tilanteen palveluista nuori siirtyy vahvan tai tehostetun tuen palveluihin tai yhteydenpitopalveluihin.

Kehittäminen

Jälkihuollon palveluissa on tähän saakka sosiaalityö ja tuettu asuminen olleet toisistaan irrallisina palveluina. Tukiasumisen sosiaaliohjaus on kohdistunut 302 jälkihuollon asunnossa asuvaan nuoreen. Lähes 500 nuorta on jäänyt ilman kaupungin työntekijöiden sosiaaliohjausta. Osalle asiakkaista on ostettu sosiaaliohjausta yksityisiltä palveluntarjoajilta. Jälkihuollon onnistumisen edellytyksenä on, että jokaiselle jälkihuollossa olevalle nuorelle taataan tarpeiden mukaiset palvelut asiakaslähtöisesti asiakassuunnitelman mukaan. Jälkihuolto prosessia on lähdetty kehittämään monitoimijaiseksi selkeyttämällä sosiaalityöntekijöiden ja ohjaajien kokonaisprosessia ja karsimalla päällekkäistä työtä. Prosessien sujuvuus varmistetaan arvioimalla ja seuraamalla vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että jokaisella jälkihuoltonuorella on jälkihuollon aikana ja sen jälkeen asunto, järkevää ohjelmaa päivisin ja turvallinen aikuinen. Lisäksi hänellä tulee olla mahdollisuus opiskella (jokaisen osalta peruskoulu ja toisen asteen tutkinto).

11.09.2018

Tällä hetkellä jälkihuollossa työskentelee 3 esimiestä, 9 sosiaalityöntekijää ja 20 sosiaaliohjaajaa sekä kaupunginhallituksen käyttövaroilla lisäresursseina palkatut 4 sosiaaliohjaajaa vuoden 2018 loppuun asti. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien yhteiset tiimit aloittivat kokeiluna jälkihuollossa toukokuussa 2018. Kussakin tiimissä on kolme jälkihuollon sosiaalityöntekijää ja kaupunginhallituksen käyttövaroilla palkatut 1–2 sosiaaliohjaajaa. Kokeilun sosiaaliohjaajat tarjoavat palveluja erityisesti nuorille, jotka eivät asu jälkihuollon tuetussa asumisessa. Tiimeissä kokeillaan lastensuojelun systeemistä työmenetelmää.

Syyskuusta 2018 lähtien jokainen jälkihuollon sosiaaliohjaaja osallistuu asiakkaan suunnitelman laadintaan yhdessä sosiaalityöntekijän ja asiakkaan kanssa. Vuoden 2019 alusta tarjotaan jälkihuollon sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen palvelut kaikille jälkihuollon asiakkaille heidän tarpeidensa mukaisesti, ei asumisstatuksen mukaan. Tietoa kehittämisestä, kokeilusta ja tarvittavista jatkotoimista saadaan syksyn 2018 edetessä.

Resurssit

Jälkihuolto on lastensuojelun onnistumisen kannalta olennainen vaihe. Työntekijöillä tulee olla nuorten sekä heidän perheidensä tukemiseen ja yhteydenpitoon riittävästi aikaa. Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työntekijäkohtaisen asiakasmäärän ollessa kohtuullinen mahdollistuu paremmin lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän vuorovaikutustyön ja osallisuuden toteutuminen. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien asiakasmäärän kohtuullinen taso vahvistaa lisäksi työntekijöiden työhyvinvointia.

Vuonna 2017 jälkihuollossa oli 1 079 asiakasta. Kuukausitasolla palveluiden piirissä on noin 800 nuorta. Kullakin sosiaalityöntekijällä on noin 90 asiakasnuorta. Aikaa ei ole riittävästi kullekin nuorelle. Jälkihuolto- nuorista noin 75 %:lla on vahvan, tehostetun tai kiireellisen tuen tarve. Jälkihuollon sosiaalityötä saadaan kohdennettua tarvitseville ja työ on vaikuttavampaa, jos sosiaalityöntekijällä on korkeintaan 50 asiakasta nykyisen 90 sijaan. Tämä tarkoittaa seitsemän uuden sosiaalityöntekijän palkkaamista jälkihuoltoon.

Sosiaalityön lisäksi nuoret tarvitsevat sosiaaliohjausta, jota tulisi tarjota keskimäärin 590 asiakkaalle vuodessa. Sosiaaliohjaajan tuen tarve vaihtelee useammasta kerrasta kuukaudessa useaan kertaan viikossa riippuen nuoren tilanteesta. Nykyisin sosiaaliohjaajilla on asiakkaita ja siten yhteystyötahoja ympäri Helsinkiä, ja vuoden aikana 20 asiakasta/sosiaaliohjaaja. Palveluja kehitetään siihen suuntaan, että kunkin sosiaaliohjaajan toiminta-alue rajautuu pääilmansuuntien mukaisesti. Näin työaikaa suuntautuu nykyistä enemmän välittömään työhön. Sosiaa-

liohjaajan kohtuullinen asiakasmäärä jatkossa on 25 asiakasta/ sosiaaliohjaaja. Tarvitaan neljä uutta sosiaaliohjaajaa.

Jälkihuollon tarjoamia palveluja täydennetään ostopalveluilla, joista enemmistö menee Helsingin ulkopuolelle asuville paljon tukeaa tarvitseville helsinkiläisille jälkihuoltonuorille. Pieni osa kohdentuu nuorille, joilla on suuria vaikeuksia ottaa vastaan palveluja Helsingissä lähinnä moniongelmaisuuksien vuoksi. Ostopalvelu on kilpailutettu ja se maksaa 32,90 euroa – 59,89 euroa /tunti.

Jotta jälkihuoltonuorille olisi riittävät palvelut koko asiakkuuden ajan, jälkihuollossa tarvittaisiin lisäyksenä 7 sosiaalityöntekijää (50 asiakasta/sosiaalityöntekijä, asiakaslukuna 788) ja 4 sosiaaliohjaajaa (25 asiakasta/sosiaaliohjaaja, asiakaslukuna 590). Lisäresurssien henkilöstökustannukset ovat noin 566 000 euroa vuodessa. Muut jälkihuollon kehittämistoimenpide-ehdotukset tuodaan kehittämiskokeilun edetessä tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakuntaan syksyn 2018 kuluessa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työntekijäkohtaisen asiakasmäärän ollessa kohtuullinen mahdollistuu sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työssä lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän vuorovaikutustyön ja osallisuuden toteutuminen. Tämä vahvistaa nuorten itsenäistymistä ja yhteiskuntaan asettumista ja ehkäisee syrjäytymistä. Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien asiakasmäärän kohtuullinen taso vahvistaa työntekijöiden työhyvinvointia."

Esittelijän perustelut

Idän aikuissosiaalityön päällikkö Sari Tuominen on kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle lausunnon valtuutettu Maria Ohisalon valtuustoaloitteesta koskien lastensuojelun jälkihuollon asiakasmitoitusta kokouksessaan 27.2.2018. Lausunnon mukaan jälkihuollossa ja nuorten sosiaalityössä tehdään selvitys nuorten tarvitsemasta tuesta keväällä 2018. Samalla lautakunta edellytti, että selvityksen tulee sisältää selkeät kehittämissuositukset ja laskelmat siitä, mikä on se taso (sosiaalityöntekijän asiakasmäärä sekä sosiaaliohjaajan asiakasmäärä), joka turvaa jälkihuollon asiakasnuorten palvelut ja miten huolehditaan, että tämä taso toteutuu. Selvityksen mahdollisesti sisältämät toimenpide-ehdotukset tuodaan lautakunnan käsittelyyn.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

11.09.2018

Lisätiedot

Sari Tuominen, idän aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 46700

sari.tuominen(a)hel.fi

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 58283

leena.luhtasela(a)hel.fi

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401

maarit.sulavuori(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginvaltuusto 30.05.2018 § 165

HEL 2017-013028 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto katsoi valtuutettu Maria Ohisalonn aloitteen loppuun käsitellyksi.

16.05.2018 Pöydälle

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184

marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 07.05.2018 § 293

HEL 2017-013028 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Maria Ohisalonn aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

07.05.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Maria Ohisalo:

11.09.2018

Kohta 11: LISÄYS: Kaupunginhallitus katsoo, että lastensuojelun avo- ja sijaishuolto tulisi tulevaisuudessa resursoida niin, että lapsimäärä työntekijää kohden olisi enimmillään 30 lasta.

Perustelu: Lastensuojelun työtä joudutaan tekemään budjetin asettamien reunaehtojen rajoissa, mutta näemme perustelluksi ohjata budjetin valmistelua siihen, että asiakkaiden määrä työntekijää kohden on kohtuullinen. Avo- ja sijaishuollossa Helsinki ei ole kaukana 30 lapsen rajasta eivätkä kustannukset muutoksesta näin ole kohtuuttomat.

Kohta 10: POISTO virke: Tämän vuoksi jälkihuollon sosiaalityössä ei ole tarkoituksenmukaista tavoitella 30 lapsen keskimääräistä työntekijämitoitusta.

PERUSTELU: Vaikka jälkihuollon työ poikkeaa avo- ja sijaishuollossa, tämä kappale antaa siitä turhan vähättelevän kuvan. Nyt osalla työntekijöistä on enimmillään jopa 100 asiakasta työntekijää kohden. Asiaa on syytä selvittää lisää, kuten vastauksessa todetaan.

Kannattaja: Sanna Vesikansa

Äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Maria Ohisalon vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna.

Jaa-äännet: 4

Jenni Pajunen, Pia Pakarinen, Wille Rydman, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 10

Paavo Arhinmäki, Otso Kivekäs, Maria Ohisalo, Hannu Oskala, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Suldaan Said Ahmed, Tomi Sevander, Kaarin Taipale, Sanna Vesikansa

Poissa: 1

Ulla-Marja Urho

Kaupunginhallitus hyväksyi Maria Ohisalon vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen äänin 4 - 10.

23.04.2018 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 27.02.2018 § 50

HEL 2017-013028 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon valtuutettu Maria Ohisalon valtuustoaloitteesta koskien lastensuojelun sosiaalityön asiakasmitoitusta:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää sosiaalityöntekijöiden määrän riittävyyttä tärkeänä tekijänä lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon sosiaalityössä laadukkaan asiakastyön toteutumisen näkökulmasta.

Työntekijämäärää tulee tarkastella suhteessa sosiaalityöntekijöiden erilaisiin tehtävänkuviiin. Asiakasmitoitusta on tarkoituksenmukaista arvioida keskimääräisenä yksiköittäin avo-, sijais- ja jälkihuollossa. Työntekijäkohtaisesti määritelty joustamaton enimmäisasiakasmäärä johtaisi esimerkiksi tilanteisiin, jossa suuremman sisarusarjan asioiden hoitaminen jouduttaisiin jakamaan eri sosiaalityöntekijöille. Pelkkä asiakasmäärä ei myöskään kuvaa sosiaalityöntekijän työn kuormittavuutta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että työyhteisössä voidaan järjestää työt huomioiden asiakasperheiden vaihteleva kuormittavuus työntekijän näkökulmasta.

Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityö on vaativaa vuorovaikutustyötä, johon sisältyy merkittävä virkavastuu. Avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijä työskentelee alle 18-vuotiaiden lasten, heidän perheidensä ja läheisverkosten sekä laajojen viranomaisverkostojen kanssa. Avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijän tehtäviin kuuluu vaativien tahdosta riippumattomien päätösten valmistelu, kuten lapsen kiireelliset sijoitukset, huostaanotot, yhteydenpidon ja liikkumavapauden rajoitukset.

Vuonna 2017 lopussa on Helsingin lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä ollut keskimäärin 40 lasta, sijoituksen sosiaalityössä keskimäärin 28 lasta ja jälkihuollon sosiaalityössä keskimäärin 76 nuorta sosiaalityöntekijää kohden. Kansalliseen tasoon verrattuna Helsingin asiakasmitoitukset ovat hyvät. Esimerkiksi Kuusikkokuntien viimeisimmässä vertailussa vuonna 2016 lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät avo- ja sijaishuollossa ovat olleet alhaisimmat Helsingissä.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimessa toteutetaan palvelujen uudistamista, jossa vahvistetaan lapsiperheiden sosiaalihuoltolain mukaisia peruspalveluja. Uudistusten myötä lapsen ja perheen on mahdollista saada sosiaalityötä ja muita tarvittavia palveluja myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lastensuojeluun jäävät jatkossa vain niin sanotut

suojelua tarvitsevat lapset. Avohuollon sosiaalityön asiakasmäärät ovat rakennemuutoksen avulla lähteneet jo laskuun v. 2017. Vuonna 2018 lisätään edelleen erityistä tukea tarvitsevien lasten sosiaalityöntekijöiden määrää. Sosiaali- ja terveyslautakunta on vuoden 2018 käyttösuunnitelmassa kohdentanut tähän määrärahoja. Näillä toimenpiteillä lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä keskimääräinen asiakasmäärä tulee pienenemään vuoden 2018 aikana enintään 30 lapseen sosiaalityöntekijää kohden, mitä sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo laadukkaana lastensuojelun edellyttävän.

Jälkihuollon sosiaalityö poikkeaa merkittävästi avo- ja sijaishuollon sosiaalityöstä. Jälkihuollon sosiaalityöntekijä työskentelee pääsääntöisesti 18 vuotta täyttäneiden nuorten kanssa, eikä tehtävään sisälly tahdosta riippumattomien päätösten valmistelua. Tämän vuoksi jälkihuollon sosiaalityössä ei ole tarkoituksenmukaista tavoitella vastaavaa 30 lapsen keskimääräistä työntekijämitoitusta.

Jälkihuollossa työskentelyä voidaan verrata nuorten aikuissosiaalityön tiimien tilanteeseen. Sekä jälkihuollossa että nuorten sosiaalityössä asiakkaina olevat nuoret ovat aikuistumisen ja itsenäistymisen alussa ja tarvitsevat tukea työn, koulutuksen ja arjen selviytymisen hallintaan. Arjen tukea antavat sosiaaliohjaajat. Sosiaalityöntekijät ovat kokonaisvastuussa nuoren palvelujen koordinoinnissa ja suunnitelmallisen työn varmistamisessa. Kevään 2018 aikana sekä jälkihuollossa että nuorten sosiaalityössä selvitetään, kuinka moni nuori tarvitsee erittäin vahvaa tilapäistä tai pitkäkestoista tukea, kuinka moni tarvitsee vahvaa määräraikaista tukea ja kuinka moni pärjää kevyemmällä tuella. Tämän tiedon perusteella voidaan arvioida sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien mitoitus ja työpanos nuorten tuen tarpeisiin.

Selvityksen tulee sisältää selkeät kehittämissuositukset ja laskelmat siitä, mikä on se taso, (sosiaalityöntekijän asiakasmäärä sekä sosiaaliohjaajan asiakasmäärä), joka turvaa jälkihuollon asiakasnuorten palvelut ja miten huolehditaan, että tämä taso toteutuu. Selvityksen mahdollisesti sisältämät toimenpide-ehdotukset tuodaan lautakunnan käsitteilyyn.

Asiakasmitoituksen onnistumisen kannalta tärkeää on huomioida myös muut asiakasmitoitukseen ja sen kuormittavuuteen vaikuttavat seikat. Tällaisia seikkoja ovat lastensuojelun työntekijöiden työhyvinvoinnin ja työehtojen parantaminen, jotta lastensuojelun vakanssit saadaan pidettyä täytettyinä myös Helsingissä, ja lastensuojelun tukitoimien kuten tukiperhetoiminnan ja kotipalvelun parempi resursointi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Sosiaalityöntekijän työntekijäkohtaisen asiakasmäärän ollessa kohtuullinen mahdollistuu sosiaalityöntekijän työssä paremmin lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän vuorovaikutustyön ja osallisuuden toteuttaminen. Sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärän kohtuullinen taso vahvistaa työntekijöiden työhyvinvointia."

Käsittely

27.02.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Selvityksen tulee sisältää selkeät kehittämissuositukset ja laskelmat siitä, mikä on se taso, (sosiaalityöntekijän asiakasmäärä sekä sosiaaliohjaajan asiakasmäärä), joka turvaa jälkihuollon asiakasnuorten palvelut ja miten huolehditaan, että tämä taso toteutuu. Selvityksen mahdollisesti sisältämät toimenpideehdotukset tuodaan lautakunnan käsittelyyn."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Vastaehdotus 2:

Jäsen Laura Nordström: Lausunnon kuudenneksi kappaleeksi lisätään: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lastensuojelun avo- ja sijaishuolto tulisi tulevaisuudessa resursoida niin, että keskimääräinen lapsimäärä työntekijää kohden olisi enimmillään noin 30 lasta. Lastensuojelun resursseista ja kehittämistoimenpiteistä raportoidaan vuonna 2019."

Kannattaja: jäsen Katju Aro

Vastaehdotus 3:

Jäsen Katju Aro: Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Asiakasmitoituksen onnistumisen kannalta tärkeää on huomioida myös muut asiakasmitoitukseen ja sen kuormittavuuteen vaikuttavat seikat. Tällaisia seikkoja ovat lastensuojelun työntekijöiden työhyvinvoinnin ja työehtojen parantaminen, jotta lastensuojelun vakanssit saadaan pidettyä täytettyinä myös Helsingissä, ja lastensuojelun tukitoimien kuten tukiperhetoiminnan ja kotipalvelun parempi resursointi."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

11.09.2018

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Kati Juva): Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Selvityksen tulee sisältää selkeät kehittämisehdotukset ja laskelmat siitä, mikä on se taso, (sosiaalityöntekijän asiakasmäärä sekä sosiaaliohjaajan asiakasmäärä), joka turvaa jälkihuollon asiakasnuorten palvelut ja miten huolehditaan, että tämä taso toteutuu. Selvityksen mahdollisesti sisältämät toimenpide-ehdotukset tuodaan lautakunnan käsittelyyn."

Jaa-äännet: 6

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Daniel Sazonov, Karita Toijonen

Ei-äännet: 7

Katju Aro, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 7 - 6.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Laura Nordström): Lausunnon kuudenneksi kappaleeksi lisätään: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lastensuojelun avo- ja sijaishuolto tulisi tulevaisuudessa resursoida niin, että keskimääräinen lapsimäärä työntekijää kohden olisi enimmillään noin 30 lasta. Lastensuojelun resursseista ja kehittämistoimenpiteistä raportoidaan vuonna 2019."

Jaa-äännet: 7

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Daniel Sazonov, Karita Toijonen

Ei-äännet: 6

Katju Aro, Leo Bergman, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

11.09.2018

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 7 - 6.

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Katju Aro): Lisätään lausunnon viimeiseksi kappaleeksi ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia: "Asiakasmitoituksen onnistumisen kannalta tärkeää on huomioida myös muut asiakasmitoitukseen ja sen kuormittavuuteen vaikuttavat seikat. Tällaisia seikkoja ovat lastensuojelun työntekijöiden työhyvinvoinnin ja työehtojen parantaminen, jotta lastensuojelun vakanssit saadaan pidettyä täytettyinä myös Helsingissä, ja lastensuojelun tukitoimien kuten tukiperhetoiminnan ja kotipalvelun parempi resursointi."

Jaa-äännet: 4

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 9

Katju Aro, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Mari Rantanen, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katju Aron vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

13.02.2018 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sari Nieminen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 23161
sari.nieminen(a)hel.fi